

חֲדָשׁ עֵינֶיךָ הִנֵּה אֲזִיל קָרִיב לְגִבּוֹן, לְתַבְּעָא חוֹלְקָהוֹן.
 קָרִיב לְתַהוּא חִיזוּ דְחִינּוּ וְחִיזוּ דְמוֹתָא, אֲתַקִּיף
 בֵּיהּ, אֲחִיד בְּגוּפֵיהּ, חֲבָרָא דִּילֵיהּ הִנֵּה קָרִי, (משלי כג
 ב) וְשִׁמְתָּ שִׁבִּין בְּלַעְדָּא אִם בְּעַל נַפְשָׁא אֲתָה. לֹא
 אֲצִית, וְלֹא אֲרַכּוּן אֹדְנִיָּה, (דף ט ע"ב) עַד דְּנַפְּלִיל וּמִית.
 בְּתַר אֲלִין, נָפַק חֲדָא מִתְקָא, וְאֲתַפְּלִיג לְאַרְבַּע.
 וּמִכָּל חֲדָא חֲכַמְתָּא נָפִיק, מִתַּהוּא רַבָּא
 וְיִקְרָא שְׂבַעָאן. וְכָל אֵינּוֹן רַחֲמִין וְתַאֲיִבִין לְמַחְמִי,
 וְאֵינּוֹן תִּרִין אַחִין דְּאַחִידוּן דָּא בְּדָא.
 בְּתַרוּחֵי תִרִין רַבִּין עוֹלְמִין יְנוּקוֹן, וְשִׁנְנָא
 דְּסִיפָא דְּמִלְחָמָא, אֲשָׁא בִּידֵיהוֹן. נְטָרִין
 אֲזַרְחִין וְשִׁבְלִין, דְּלֹא יִיעוֹל חֲדָא, וְלֹא יַפּוֹק חֲדָא, בַּר
 תַּהוּא דְּלֹא אָכִיל וְלֹא שְׁתִּי, שְׁנַאמֵר וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם,
 דְּאֲתַבְּרִיאֵוּ קַמִּי עֲלֵמָא דִּין. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה,
 אֲשַׁתְּכַלְלוּ כָּל סְטֵרוֹי דְּעֵלְמָא.

 לשון הקודש

גדול ונכבד שרצו, וכל אותם האוהבים
 והמשתוקקים לראות, ואותם שני
 האחים האחוזים זה עם זה.

אחריו שני ילדים עלמים תינוקות,
 וחרב המלחמה השנונה של אש
 בידיהם, שזמרים הדרכים והשבילים
 שלא יכנס אחד ולא יצא אחד, פרט
 לאותו שלא אכל ולא שתה, שנאמר

עור אחד היה הולך קרב אליהם לתבוע
 את חלקם. קרב לאותו מראה של חיים
 ומראה של מות, החיזיק בו, אחז בגופו,
 חברו היה קורא (משלי כג ב) ושמת שבין
 בלעד אם בעל נפש אתה. לא הקשיב
 ולא הפה אָנּוּן, עד שִׁנְנָל ומת.

אחר אלו יצא מתוק אחד ונחלק
 לארבע, ומכל אחד יצאה חכמה, מאותו

שׁוֹרְיָא אַחְרָא, סְטְרוּי דְשִׁמְאָלָא. סְטַר דְנַפְלִין
 שְׂרִידִין. אַתְר דְנִוְרָא הָוָה דְלִיק יִמְמִין
 וְלִילִין, לְמַרְמֵי קַמָּה לְרַמֵי רוּחָא, דְאִזְלִין לְשִׁמְאָלָא.
 בִּיה אַתְטְרִדִין, עַד עַדְן עַדְנִין. אֵלִין אֵינִון יִמִּינָא
 וְשִׁמְאָלָא, אֶקְדִימוּ לְבְרִייתָא דְעֵלְמָא. וְלְבַתַר
 זְוִייתָהוֹן דְאַרְעָא.

פִּיסקָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַב, כְּתִיב (משלי
 ג יט) ה' בְּחִכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם
 בְּתַבּוּנָה, וְאוֹמַר (שם ג ט) בְּדַעַתוֹ תִּהְיוּמוֹת נִבְקָעוּ.
 בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל שְׁנַיִם מֵהֶן
 הוּא עוֹמֵד, עַל הַתַּבּוּנָה וְעַל הַדַּעַת. וְהָא תַּיִנְיָן
 תֵּלֵת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַחִכְמָה נְטִלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא שָׂמוּ, לְהוֹדִיעַ לְעַבְדָּיו הַצַּדִּיקִים.
 וְהַשְּׁנַיִם עֹמְדוּ בְּעוֹלָם, וְהֵם קִיּוּמוֹ.

לשון הקודש

פִּיסקָא: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כְּתוּב
 (משלי א) ה' בְּחִכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם
 בְּתַבּוּנָה וְאוֹמַר בְּדַעַתוֹ תִּהְיוּמוֹת נִבְקָעוּ.
 בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל
 שְׁנַיִם מֵהֶם הוּא עוֹמֵד – עַל הַתַּבּוּנָה וְעַל
 הַדַּעַת. וְהָרִי שְׁנַיִנוּ שְׁלֹשׁ? אָמַר רַבִּי
 יִצְחָק, הַחִכְמָה, נְטִלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְמַעְלָה וְהוּא שָׂמוּ, לְהוֹדִיעַ לְעַבְדָּיו
 הַצַּדִּיקִים, וְהַשְּׁנַיִם עֹמְדוּ בְּעוֹלָם, וְהֵם
 קִיּוּמוֹ.

(בראשית א) וַיִּשְׁבֶּן מִקֶּדֶם, שֶׁנִּבְרָאוּ לִפְנֵי
 הָעוֹלָם הָזֶה. מִכָּאן וְהִלְאָה נִתְקַנְנוּ כָּל
 צַדִּיקֵי הָעוֹלָם.

שׁוֹרְיָא אַחְרָת – צַד הַשִּׁמְאָל, הַצַּד
 שֶׁנּוֹפְלִים שְׂרִידִים, הַמְּקוֹם שֶׁהִיָּתָה הָאֵשׁ
 דוֹלְקַת יָמִים וְלִילוֹת לְזֶרֶק לְפָנֶיהָ אֶת רַמֵי
 הַרוּחַ, שֶׁהוֹלְכִים לְשִׁמְאָל, בּוֹ הֵם נִטְרָדִים
 עַד עַדְן וְעַדְנִים, אֵלוֹ הֵם יִמִּין וְשִׁמְאָל
 הַקְדִימוּ לְבְרִיאת הָעוֹלָם, וְאַחַר כֵּן
 זְוִייתָהֶם שָׁל הָאֶרֶץ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּלִחוּ תְּלַתָּא, אֶתְרַמְיִזוּ בְּחִיזוּ
זַעֲרָא. וְאִינוּן תְּלַת תְּנוּעוֹת פּוּמָא: עֲלִיּוֹן,
אֲמַצְעִי, וְהַתְּחִתּוֹן, בְּנִהוּגֵי דְפּוּמָא אֶתְנַהִיג בְּהוּ.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְהֵם חֲכָמָה וְתְבוּנָה וְדַעַת.

מַאי מִשְׁמַע דְּהַאי תְּרִין אֶתְנַהִיג בְּהוּ עֲלָמָא, וְהֵם
תְּבוּנָה וְדַעַת. דְּתַנִּינָן, אֵלִין מְנַהֲגֵי עֲלָמָא
הַשְּׁמַיִם שְׁנַבְרָאוּ בְּתְבוּנָה. וְהַתְּחִיּוֹם בְּדַעַת. וְהַחֲכָמָה
הוּא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חֲכָמָה. וְתַנִּינָן,
הוּא וְהַחֲכָמָה הַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַאי דְכָתִיב, (ישעיה מב ח) אֲנִי ה'
הוּא שְׁמוֹ. מְלַמֵּד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד הוּא.
אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגְּדוֹל לֹא
נָתַן, וְלֹא אוֹזִיף לְאַחֲרָן, דְּכָתִיב אֲנִי ה'. לְבַדִּי.
מְלַמֵּד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוֹם נִבְרָא.

לשון הקודש

מָקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חֲכָמָה. וְשְׁנִינּוּ, הוּא
וְהַחֲכָמָה – הַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

שְׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַה שְּׁכַתּוּב (ישעיה מב)
אֲנִי ה' הוּא שְׁמוֹ, מְלַמֵּד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ
אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַכֹּל נָתַן,
אֲבָל שְׁמוֹ הַגְּדוֹל לֹא נָתַן וְלֹא הַשְּׂאִיל
לְאַחֲרֵיכֶם, שְׁכַתּוּב אֲנִי ה', לְבַדִּי. מְלַמֵּד
שֶׁשֵּׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוֹם נִבְרָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַשְּׁלֹשָׁה נִרְמְזוּ
בְּמִרְאֵה קָטָן, וְהֵם שְׁלֹשׁ תְּנוּעוֹת הַפֶּה:
עֲלִיּוֹן, אֲמַצְעִי וְהַתְּחִתּוֹן. בְּנִהוּגֵי הַפֶּה
מִתְנַהֵג בָּהֶם. אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְהֵם חֲכָמָה
וְתְבוּנָה וְדַעַת.

מַה מִּשְׁמַע שֶׁהַשְּׁנַיִם הִלְלוּ מִתְנַהֵג בָּהֶם
הָעוֹלָם וְהֵם תְּבוּנָה וְדַעַת? שֶׁשְּׁנִינּוּ, אֵלוּ
מְנַהֲגֵי הָעוֹלָם, הַשְּׁמַיִם שְׁנַבְרָאוּ בְּתְבוּנָה,
וְהַתְּחִיּוֹם בְּדַעַת, וְהַחֲכָמָה הוּא שְׁמוֹ שֶׁל

וַאֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וְרֵאֵה בַּמָּה חָשַׁשׁ הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ, תִּדְעַ לָךְ
 בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ הִיָּה קַיָּים, כָּל הַמְּקַרִּיב קָרְבָן,
 וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הִנְקֵרָא אֱלֹהִים, חֲטִיב מִיתָה,
 שְׁנַאֲמַר זוֹבַח לְאֱלֹהִים יַחֲרֵם בְּלַתִּי לֵה' לְבַדּוֹ.
 מְלַמֵּד שְׁצָרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד בְּלִבְדּוֹ.

וְעַל כֵּן בְּדִי שְׁלֵא יִטְעָה אָדָם, צֹוה בְּקַרְבָּנוֹת
 וַאֲמַר, (ויקרא א ב) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן
 לַה'. (שם כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה'. (שם יט ה) וְכִי
 תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה'. (שם ב א) וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב
 קָרְבָן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים.

מֵאִי טְעָמָא. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שֵׁם זֶה הוּא
 מְשׁוֹתֵף, שֶׁהַמְּלֹאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. כְּגַי
 אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיָנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאִין

לשון הקודש

בְּקַרְבָּנוֹת וַאֲמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב
 מִכֶּם קָרְבָן לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח
 תּוֹדָה לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה',
 (שם ב) וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבָן מִנְחָה לַה'.
 הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים.

מָה הַטְּעָם? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שֵׁם זֶה הוּא
 מְשׁוֹתֵף, שֶׁהַמְּלֹאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, כְּגַי
 אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיָנִים נִקְרְאוּ

וַאֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וְרֵאֵה בַּמָּה חָשַׁשׁ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ.
 תִּדְעַ לָךְ, בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ הִיָּה קַיָּים,
 כָּל הַמְּקַרִּיב קָרְבָן וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הִנְקֵרָא
 אֱלֹהִים, חֲטִיב מִיתָה, שְׁנַאֲמַר (שמות כב, יט)
 זֶבַח לְאֱלֹהִים יַחֲרֵם בְּלַתִּי לֵה' לְבַדּוֹ. מְלַמֵּד
 שְׁצָרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד בְּלִבְדּוֹ.

וְעַל כֵּן בְּדִי שְׁלֵא יִטְעָה אָדָם, צֹוה

אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹכֵת, לְכָךְ צָרִיךְ לְהִזְכִּיר
הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד לְבַדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא, תָּא חֲזִי, מֵאֵן דְּמִקְלִל אֶת הַשֵּׁם,
דְּכִתִּיב (ויקרא כד טו) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו
וְנָשָׂא תַטְאוֹ, דְּהָא אִם קָלִיל שֵׁם זֶה סָתָם, אֵינּוּ חַיִּב
מִיתָה, וְאֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ, דְּיָכוֹל לְטַעוֹן לְחַד מִן
דְּרֵינָא, אוּ לְגַדּוֹל הַדּוֹר קֹאֲמַר.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִיתָה אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל
נִידוּי מְחִיבִין אוֹתוֹ, מִשּׁוּם לָאוּ דְאֹרִייתָא,
דְּכִתִּיב (שמות כב כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל סָתָם. אֲבָל אִם
קָלִיל שֵׁם הַמְּיוֹחָד, חַיִּיב מִיתָה, דְּכִתִּיב (ויקרא כד
טז) וְנִקְבַּ שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת, מְלַמֵּד שְׂאֵינוּ חַיִּיב עַד
שְׂיִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד.

הֵהוּא גְבָרָא דְאֶקְדִּישׁ בְּרִיָּה, וְאָמַר, הֵאִי בְּרָא
דְאֶתִּילִיד, יְהֵא מְקוּדָשׁ לְאֱלֹהִים, שְׁמַע ר'

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִיתָה אֵין מְחִיבִים
אוֹתוֹ, אֲבָל נִידוּי מְחִיבִים אוֹתוֹ, מִשּׁוּם
לָאוּ שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁפָתוֹב (שמות כב) אֱלֹהִים
לֹא תִקְלַל, סָתָם. אֲבָל אִם קָלִיל שֵׁם
הַמְּיוֹחָד, חַיִּב מִיתָה, שְׁפָתוֹב (ויקרא כד, טז)
וְנִקְבַּ שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת. מְלַמֵּד שְׂאֵינוּ חַיִּב
עַד שְׂיִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחָד.
הָאִישׁ הֵהוּא שְׁהַקְדִּישׁ אֶת בְּנֵו וְאָמַר,

אֱלֹהִים, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹכֵת,
לְכָךְ צָרִיךְ לְהִזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְּיוֹחָד לְבַדּוֹ.
אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא, בָּא וּרְאֵה, מִי שְׁמִקְלִיל
אֶת הַשֵּׁם, שְׁפָתוֹב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי
יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנָשָׂא תַטְאוֹ. שְׁהָרִי אִם קָלִיל
הַשֵּׁם הַזֶּה סָתָם, אֵינּוּ חַיִּב מִיתָה וְאֵין
מְנַדִּים אוֹתוֹ, שְׂיָכוֹל לְטַעוֹן לְאֶחָד מִן
הַדְּרֵינָא אוּ לְגַדּוֹל הַדּוֹר הוּא אָמַר.

הָיָא וְשִׁמְתִּיהּ. אָמַר לִיהּ, וּמָה עַל דְּאַקְדִּישַׁת בְּרִי
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהַנְיֵי הָהוּא גְבָרָא בְּשִׁמְתָא.
 אָמַר לִיהּ לָאו עַל כְּדֵּ עֲבָדִית, אֵלָּא עַל
 דְּאַקְדִּישַׁתִּיהּ לְשֵׁם הַנְּקָרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה
 זִבְחָהּ לְאֱלֹהִים יַחֲרָם. אָמַר וְהֵיאֵךְ הָוָה לִי לְמִימָר.
 אָמַר לִיהּ, הָאִי בְּרָא דְאֵתְיִילִיד לִי לְיַהּוִי מְקוּדֶשׁ
 לְה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וּמָנָא לָן. מַחְנָה, דְּכֹתִיב (שמואל א'
 א יא) וּנְתַתִּיו לְה', וְלֹא אָמְרָה לְאֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם, וְהָאֵ אֲוִקִימָנָא דְּבִשְׁם אֱלֹהִים
 גְּבָרָא הָעוֹלָם, אִי הָכִי יָכִיל לְמַטְעֵן הָאִי
 גְּבָרָא כְּהָאִי גְּוֹנָא, דְּמַלְאָכִים הָווּ, אִו גְּדוּלֵי הַדּוֹר
 הָווּ, אִו דִּינֵי הָווּ. אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, הָאֵ עָלְמָא
 אֲתַבְּרִי עַד דְּלֹא יִיתוֹן בְּנֵי נָשָׂא, וְעַד דְּלֹא יִיתוֹן
 דִּינֵי דְרָא, וְרַבְרַבִּי דְרָא, וְלֹא אִית לְמַשְׁנָא.

לשון הקודש

לָנוּ? מַחְנָה, שְׁכַתוֹב (שמואל א' א א) וּנְתַתִּיו
 לְה', וְלֹא אָמְרָה לְאֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם, וְהָרִי בְּאַרְנוּ שְׁבִשְׁם
 אֱלֹהִים גְּבָרָא הָעוֹלָם, אִם כְּדֵּ, יָכִיל לְמַטְעֵן
 הָאִישׁ הָזֶה, כְּמוֹ בֶן שְׁהִי מַלְאָכִים, אִו
 הָיִו גְּדוּלֵי הַדּוֹר, אִו הָיִו דִּינֵים. אָמַר רַבִּי
 אַבְהוֹ: הָרִי הָעוֹלָם גְּבָרָא טָרָם שְׁיָבְאוּ בְּנֵי
 אָדָם וְטָרָם שְׁיָבְאוּ דִּינֵי הַדּוֹר וְגְדוּלֵי
 הַדּוֹר, וְאִין לְשִׁנּוּת.

הַבֶּן הַזֶּה שְׁנוּלְדֵי יְהִיָּה מְקַדֵּשׁ לְאֱלֹהִים,
 שְׁמַע רַבִּי הָיָא וְנִגְדָה אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ: וּמָה
 עַל שְׁהַקְדִּישַׁתִּי אֶת בְּנֵי לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא
 שְׁיְהִיָּה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּנִדוּי? אָמַר לוֹ: לֹא
 עַל כְּדֵּ עֲשִׂיתִי, אֵלָּא עַל שְׁהַקְדִּישַׁת אוֹתוֹ
 לְשֵׁם הַנְּקָרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה
 (שמות כג) זִבְחָהּ לְאֱלֹהִים יַחֲרָם. אָמַר: וְאִיךְ
 הָיָה לִי לומר? אָמַר לוֹ: הַבֶּן הַזֶּה שְׁנוּלְדֵי
 לִי יְהִיָּה מְקַדֵּשׁ לְה' וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וּמִנֵּין

כָּמֵא דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַחֲבִיבָא יִקְרָא,
דְּכָתִיב (שמות טו יא) מִי כָּמֹכָה בָּאֱלִים ה',
 שְׂיֻכַּל לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, מִשְׁמַע דְּאֱלִים אֵינּוּ יָכוּל
 לְבְרוּא הָעוֹלָם, עַד שְׁנַטְל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת
 אַחַת מִשְׁמוֹ, וְהִיא אוֹת ה"א, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם.
 וְנַעֲשָׂה מִן אֱלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים. וְעַל
 הַאי תַּנּוּן, בְּה"א בְּרֵאשִׁים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא חֲזִינָן דְּלִית כְּתָרָא וּמְלֻכוּתָא
אֶלָּא בְּשָׁמַיָּה קַדִּישָׁא. דְּלֵא אוֹזְפִיָּה
לְאַחֲרָא, וְהוּא הַשֵּׁם יו"ד ה"א וּא"ו ה"א. דְּאָמַר רַבִּי
יוֹסִי, בּוּ נִבְלָלִים עֲלִיזִנִּים וְתַחְתּוֹנִים שְׁמַיִם וְאַרְצֵי,
וְכָל צְבָאָם, כְּפִסָּא הַכְּבוֹד, וְחִיּוֹת הַקְּדוּשׁ, וְכָלָם לְנַגְדּוֹ
כְּאֵין וְכְלֵא חֲשִׁיבִין, וְהוּא הָיָה, וְהוּא הָיָה, וְהוּא
יְהִיָּה. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמִיָּה. לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי
עֵלְמִין אָמֵן.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי רְאִינוּ שְׂאִין כְּתָרָא
 וּמְלֻכוּתָא אֶלָּא בְּשְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ, שְׂלֵא
 הַשְּׂאִילוֹ לְאַחַר, וְהוּא הַשֵּׁם יו"ד ה"א וּא"ו
 ה"א. שְׂאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בּוּ נִבְלָלִים
 עֲלִיזִנִּים וְתַחְתּוֹנִים, שְׁמַיִם וְאַרְצֵי וְכָל
 צְבָאָם, כְּפִסָּא הַכְּבוֹד וְחִיּוֹת הַקְּדוּשׁ, וְכָלָם
 לְנַגְדּוֹ כְּאֵין וְכְלֵא חֲשׂוּבִים, וְהוּא הָיָה,
 וְהוּא הָיָה, וְהוּא יְהִיָּה. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ

כְּמוֹ שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַחֲבִיב וְהִיקָר,
שְׂכָתוּב (שמות טו) מִי כָּמֹכָה בָּאֱלִים ה',
 שְׂיֻכַּל לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם. מִשְׁמַע שְׂאֱלִים
 אֵינּוּ יָכוּל לְבְרוּא הָעוֹלָם, עַד שְׁנַטְל
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ,
 וְהִיא הָאוֹת ה"א, וְכוּ נִבְרָא הָעוֹלָם,
 וְנַעֲשָׂה מִן אֱלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ
 אֱלֹהִים, וְעַל זֶה שְׂנִינּוּ בְּה"א בְּרֵאשִׁים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִתְבָּרַךְ וַיִּתְעַלֶּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא
רֵאשׁוֹן, וְהוּא אַחֲרוֹן, וּמִבְּלָעָדָיו אֵין אֱלֹהִים. וּבָרָא
אֶת הָעוֹלָם בְּסוּד שְׁלֹשָׁה עֲנִינִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים,
וְהֵם דַּעַת חֲכָמָה וּבִינָה, שְׁנֵאמַר ה' בְּחֲכָמָה יָסַד
אֶרֶץ כּוּיִן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעַתוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְלָמָּה בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהוּא
עוֹלָם הַשְּׁפָל, בְּסוּד הַחֲכָמָה. וְהַשְּׁמַיִם,
שֶׁהוּא עוֹלָם גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, בְּתַבּוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן
מִן הַחֲכָמָה. וּכְבָר שְׁנֵינּוּ, אֵימָתִי נִקְרָא אָדָם חָכֵם
בְּחֲכָמָה, בְּשִׁשׁוּאֵיִלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר, וְעוֹנָה וּמִשִּׁיב
כְּעִנֵּין, וַיְדוּ בְּכָל, אִזּוּ נִקְרָא חָכֵם בְּחֲכָמָה, שֶׁהוּא
גְּדוֹל עַל הַתַּבּוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל כֵּן הָיָה לוֹ

לשון הקודש

וְלָמָּה בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ,
שֶׁהוּא עוֹלָם הַשְּׁפָל, בְּסוּד הַחֲכָמָה,
וְהַשְּׁמַיִם, שֶׁהוּא גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, בְּתַבּוּנָה,
שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחֲכָמָה? וּכְבָר שְׁנֵינּוּ,
מָתִי נִקְרָא אָדָם חָכֵם בְּחֲכָמָה?
בְּשִׁשׁוּאֵיִלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר, וְעוֹנָה
וּמִשִּׁיב כְּעִנֵּין וַיְדוּ בְּכָל, אִזּוּ נִקְרָא חָכֵם
בְּחֲכָמָה, שֶׁהוּא גְּדוֹל עַל הַתַּבּוּנָה וְעַל
הַדַּעַת, עַל כֵּן הָיָה לוֹ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת

שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים אָמֵן.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִתְבָּרַךְ וַיִּתְעַלֶּה שְׁמוֹ
שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן,
וּמִבְּלָעָדָיו אֵין אֱלֹהִים, וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם
בְּסוּד שְׁלֹשָׁה עֲנִינִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים, וְהֵם
דַּעַת חֲכָמָה וּבִינָה, שְׁנֵאמַר (משלי א) ה'
בְּחֲכָמָה יָסַד אֶרֶץ כּוּיִן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה
בְּדַעַתוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וַיִּתְבַּרְךְ לַעֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם בְּחִכְמָהּ, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא
שִׁפְלָה מֵהֶם בְּתִבּוּנָהּ.

תִּדְרַע כִּי הַחִכְמָה גְּדוּלָה מְכֻלָּם, וְעַל כֵּן נִקְרָא
אָדָם חָכָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחִכְמוֹת.
וְהַתִּבּוּנָה קִטְנָה מִן הַחִכְמָה, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם
מִבִּין, כְּלוֹמֵר, מִבִּין דְּבַר מֵתוּךְ דְּבַר, הוּא מַעֲצָמוּ
וּמִלְבּוֹ, מִבִּין דְּבַר מֵתוּךְ דְּבַר אַחֵר. כְּלוֹמֵר,
בְּרֵאוֹתוֹ יִסּוּד, בּוֹנֵה בְנִין עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמִּבִּין,
בְּרֵאוֹתוֹ דְּבַר אֶחָד אוֹ קְצָתוֹ, מִשְׁלִים הָעֵינָן עָלָיו.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּתְבַּרְךְ שְׁמוֹ, בְּרֵא הַשָּׁמַיִם
בְּסוּד הַתִּבּוּנָה, שֶׁהוּא עֵינָן הַבִּינָה
מֵתוּךְ הַיִּסּוּד. וּבְרֵאשִׁית כָּל הַנְּבִרָאִים, בְּרֵא צוּרַת
הַמַּלְאָכִים הַקְדוּשִׁים, שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנְּבִרָאִים
הַנְּאֻצִּים מִזִּיו אוֹר הַדְּרוֹ.

לשון הקודש

בְּרֵאוֹתוֹ דְּבַר אֶחָד אוֹ קְצָתוֹ, מִשְׁלִים
הָעֵינָן עָלָיו.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּתְבַּרְךְ שְׁמוֹ בְּרֵא
הַשָּׁמַיִם בְּסוּד הַתִּבּוּנָה, שֶׁהוּא עֵינָן
הַבִּינָה מֵתוּךְ הַיִּסּוּד, וּבְרֵאשִׁית כָּל
הַנְּבִרָאִים בְּרֵא צוּרַת הַמַּלְאָכִים
הַקְדוּשִׁים, שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנְּבִרָאִים
הַנְּאֻצִּים מִזִּיו אוֹר הַדְּרוֹ.

הַשָּׁמַיִם בְּחִכְמָהּ, וְהָאָרֶץ, שֶׁהִיא שִׁפְלָה
מֵהֶם, בְּתִבּוּנָהּ.

תִּדְרַע שֶׁהַחִכְמָה גְּדוּלָה מְכֻלָּם, וְעַל כֵּן
נִקְרָא אָדָם חָכָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל
הַחִכְמוֹת, וְהַתִּבּוּנָה קִטְנָה מִן הַחִכְמָה,
וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם מִבִּין, כְּלוֹמֵר מִבִּין
דְּבַר מֵתוּךְ דְּבַר, הוּא מַעֲצָמוּ וּמִלְבּוֹ מִבִּין
דְּבַר מֵתוּךְ דְּבַר אַחֵר, כְּלוֹמֵר, בְּרֵאוֹתוֹ
יִסּוּד, בּוֹנֵה בְנִין עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמִּבִּין,

וְעֵשְׂרָה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוּדָם, וּבִתְוֹךְ שְׁמוֹתָם
 נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת
 בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר בְּרֵא יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ
 צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרְאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוּד
 מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתְוֹךְ זֶה הַיְסוּד, נִבְרְאוּ
 הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה
 הוּא מִבֵּין דָּבָר מִתְוֹךְ דָּבָר כִּדְּבָר נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם
 דָּבָר מִתְוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מְסוּד אֹר צוּרַת
 הַמַּלְאָכִים. כְּלוֹמַר הֵם בְּנֵי מִתְוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן
 כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם בְּתְבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִתְּיָה מִתְוֹךְ יְסוּד אַחַר, אֲלָא שְׁהִיא
 תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יָסַד
 לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחֻכְמָה
 יָסַד אֶרֶץ, כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם בְּתְבוּנָה, דָּבָר מִתְוֹךְ דָּבָר.

 לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתְוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם
 מְסוּד אֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים, כְּלוֹמַר, הֵם
 בְּנֵי מִתְוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם
 בְּתְבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִתְּיָה מִתְוֹךְ יְסוּד אַחַר, אֲלָא
 שְׁהִיא תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא יָסַד לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻכְמָה, וְעַל כֵּן
 נֶאֱמַר ה' בְּחֻכְמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנְנֵי שָׁמַיִם

וְעֵשְׂרָה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוּדָם, וּבִתְוֹךְ
 שְׁמוֹתָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא
 לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר,
 בְּרֵא יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים
 הַנִּקְרְאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוּד מִכָּל
 הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתְוֹךְ זֶה הַיְסוּד
 נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה,
 כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָּבָר מִתְוֹךְ דָּבָר, כִּדְּבָר

וְאָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, בֵּא וּרְאֵה בַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא
 יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמַּשׁ. אָבֵל שֵׁם אֱלֹהִים, מִשְׁתַּף
 הוּא עַל יְתֵר הַנְּבֻרָאִים. הַמְּלָאכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים.
 בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. הַדֵּיּוּנִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל בֵּן חָשַׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדְעַ לָךְ,
 כָּל הַמְּקָרִיב קֶרְבָּנוּ וְזָבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנְּקָרָא
 אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה. שְׁנֵאמַר, (שְׁמוֹת כב יט) זָבַח
 לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לַה' לְבַדּוֹ. בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם
 מִשְׁתַּף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זָבַח לְמְלָאכִים,
 אוֹ לְבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל בֵּן
 אֲמָרָה הַתּוֹרָה, זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לַה' לְבַדּוֹ,
 כְּלוֹמֵר, שֶׁצָּרִיךְ שְׂיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ
 נֵאמַר בְּקֶרְבָּנוֹת, (ויקרא כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה

לשון הקודש

בַּתְּבוּנָה, דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר.

וְאָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, בֵּא וּרְאֵה בַּמָּה חָשַׁשׁ
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל
 שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמַּשׁ. אָבֵל שֵׁם
 אֱלֹהִים מִשְׁתַּף הוּא עַל יְתֵר הַנְּבֻרָאִים.
 הַמְּלָאכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם
 נִקְרָאוּ אֱלֹהִים, הַדֵּיּוּנִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל בֵּן חָשַׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדְעַ
 לָךְ, כָּל הַמְּקָרִיב קֶרְבָּנוּ וְזָבְחוֹ לְשֵׁם זֶה

הַנְּקָרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת
 כב) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לַה' לְבַדּוֹ.
 בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מִשְׁתַּף, וְאִין אָנוּ
 יוֹדְעִים אִם הוּא זָבַח לְמְלָאכִים אוֹ לְבְנֵי
 אָדָם אוֹ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל בֵּן אֲמָרָה
 הַתּוֹרָה זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לַה'
 לְבַדּוֹ, כְּלוֹמֵר, שֶׁצָּרִיךְ שְׂיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה
 לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ נֵאמַר בְּקֶרְבָּנוֹת (ויקרא כב)
 וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לַה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים

לֵה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים
אֵלָּא לֵה' מִמַּשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאֵזֶר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים,
וַעֲשָׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר, וּבְשִׁלְשָׁה
דְּבָרִים הִלְלוּ נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל"א
) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וּבְתִבּוּנָה
וּבְדַעַת. וּשְׁלִשְׁתָּן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכֹל אֲשֶׁר
יִחְפֹּץ יִתְּנֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (מְשֻׁלִי ב' ו') כִּי ה' יִתֵּן חֻכְמָה מִפִּי
דַּעַת וּתְבִינָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אֲבָא פָתַח
וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית טו יח) בַּיּוֹם הַהוּא פָּרַת ה'
אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאֹמֵר. בְּחֻמְשָׁה עֲנִינִים נֶאֱמַר
הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם י"ז
) וְהִיתָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לְאֱלֹהִים, אֵלָּא
לֵה' מִמַּשׁ.

וְשָׁמַיִם נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאֵזֶר הַנִּשְׁפָּע
בְּאֱלֹהִים, עָשָׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר,
וּבְג' דְּבָרִים הִלְלוּ נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת ל"א, א) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים
בְּחֻכְמָה וּבְתִבּוּנָה וּבְדַעַת. וּשְׁלִשְׁתָּן הֵם
בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכֹל אֲשֶׁר יִחְפֹּץ יִתְּנֵם,
שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם י"ז) וְהִיתָה בְּרִיתִי
בֵּינֵיכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' – בְּרִית

הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט יג) וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמַּלְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יט) בְּרִית מַלְחָה עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּדִין, שֶׁנֶּאֱמַר אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הַה' בְּרִית הַכְּהֻנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה יג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם.

וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ הַה' בְּרִיתוֹת, לֹא הָיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו יז) וַהֲנִיחָה תַנּוּר עֵשֶׂן וּלְפִיד אֵשׁ וְגו'. וְכָתִיב (שם טו יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאֹמֶר. וְהָאֵשׁ הָיְתָה בְּרִית בִּתְחִלָּה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית אֵ"שׁ.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מְנַת שִׁיעֲמוּד אַבְרָהָם, וַיִּתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּזִכּוֹתָיו. שֶׁנֶּאֱמַר, אֵלֶּה תוֹלְדוֹת

לשון הקודש

וְהִנֵּה תַנּוּר עֵשֶׂן וּלְפִיד אֵשׁ וְגו', וְכָתִיב (שם) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאֹמֶר. וְהָאֵשׁ הָיְתָה בְּרִית בִּתְחִלָּה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית אֵ"שׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מְנַת שִׁיעֲמוּד אַבְרָהָם וַיִּתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּזִכּוֹתָיו,

הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' - בְּרִית הַמַּלְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח) בְּרִית מַלְחָה עוֹלָם. הַד' - בְּרִית הַיְסוּדִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הַה' - בְּרִית הַכְּהֻנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם.

וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ הַה' בְּרִיתוֹת, לֹא הָיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו)

השמים והארץ בהבראם, באברהם. ואותה שעה שפרת עמו הברית באש, עמד העולם בקיומו, וזהו בראשית, ברית אש, ברא אלהים את השמים ואת הארץ כדי שיעמוד אותו הברית אש.

והחכמה אומרת, למה הביא הקדוש ברוך הוא מבול מים לעולם, בתחלת דינו, ולא דבר אחר. אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש, באשר נברא העולם. אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, שנאמר (יחזקאל טו ז) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בתחלת העולם כשנברא.

לשון הקודש

ולא דבר אחר? אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם מפני אותו ברית אש, באשר נברא העולם. אלא מה עשה? דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם,

שנאמר (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם - באברהם. ואותה שעה שפרת עמו הברית באש, עמד העולם בקיומו, וזהו בראשית, ברית אש, ברא אלהים את השמים ואת הארץ כדי שתעמד אותה הברית אש.

והחכמה אומרת, למה הביא הקדוש ברוך הוא מבול מים לעולם בתחלת דינו

לִבְנֵי בִתְחִלָּה אָמַר אֲמַתָּה אֵת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי
 בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז כ) וְהִרְשָׁעִים בָּיָם בְּנִגְרָשׁ,
 לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר, מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֶם, אָמַר
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד כָּאן הָיוּ נְמוּקִים בַּמַּיִם,
 מִכָּאן וְאִילָךְ מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֶם.

וּבְשִׁחְטָאוֹ אַחַר כֵּן, דָּן אוֹתָם בָּאֵשׁ,
 שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יב כד) וְה' הִמְטִיר עַל
 סֹדֶם וְעַל עֲמֹרָה גְפָרִית וָאֵשׁ, וְאִמָּתִי נִתְּבַסַּם
 הָעוֹלָם, בְּשַׁעְמָדוֹ עַל הַר סִינִי, וְנִתְּמַלֵּא כָּלוֹ אֵשׁ,
 שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד יא) וְהָהָר בִּעַר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם.
 ר' יִצְחָק אָמַר, וְהַתּוֹרָה נִהְיְתָה בְּרִית בֵּין הַשָּׁמַיִם
 וְהָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשָׁלָה לָאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג כט) הֲלוֹא
 כֹּה דִבַּרְתִּי בָאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ בְּרִיאשִׁית.

לשון הקודש

וּבְשִׁחְטָאוֹ אַחַר כֵּן, דָּן אוֹתָם בָּאֵשׁ,
 שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יב כד) וְה' הִמְטִיר עַל סֹדֶם
 וְעַל עֲמֹרָה גְפָרִית וָאֵשׁ. וְאִמָּתִי נִתְּבַסַּם
 הָעוֹלָם? בְּשַׁעְמָדוֹ עַל הַר סִינִי, וְנִתְּמַלֵּא
 כָּלוֹ אֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד יא) וְהָהָר בִּעַר
 בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר,
 וְהַתּוֹרָה נִהְיְתָה בְּרִית בֵּין הַשָּׁמַיִם וְהָעוֹלָם,
 שֶׁנִּמְשָׁלָה בָאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג כט) הֲלוֹא
 כֹּה דִבַּרְתִּי בָאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ,
 בְּרִיאשִׁית.

שֶׁנִּמְשָׁלוּ לָאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו) מִהָאֵשׁ
 יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֶם. רַצוֹנָנוּ לֹאמַר, מִהָאֵשׁ
 יֵצְאוּ בִתְחִלָּת הָעוֹלָם בְּשִׁחְטָאוֹ.
 לִבְנֵי בִתְחִלָּה אָמַר, אֲמַתָּה אֵת הָאָדָם
 אֲשֶׁר בָּרָאתִי בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז
 ו) וְהִרְשָׁעִים בָּיָם בְּנִגְרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר,
 מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֶם. אָמַר הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא: עַד כָּאן הָיוּ נְמוּקִים בַּמַּיִם,
 מִכָּאן וְאִילָךְ - מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ
 תֹּאכְלֶם.

ר' יוֹחָנָן פֶּתַח, (משלי כד ג) בְּחִכְמָה יבְנֶה בַּיִת, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאִלּוּ הֵן: לְבָנוֹת בַּיִת מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַע בָּרֶם לְהִתְפָּרֵס בּוֹ, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וְלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפָרְנָסָם בָּהֶם. וְלֹא כְדָרֶךְ הַשּׁוֹטִים, הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן נוֹטְעִים בָּרֶם, וְאַחַר כֵּן בּוֹנִים בַּיִת.

כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה, וְאִין לוֹ בְּתַחֲלָה בְּמָה שְׂיֻיבַל לְפָרְנָסָה, הֲרִי זֶה חֲפְשֵׁי מִן הַמְצוֹת, כַּמְתִּים הַנְּקָרָאִים חֲפְשֵׁים, שְׁנֵאמַר (תהלים פח יד) בַּמְתִּים חֲפְשֵׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חֲפְשֵׁי. לְפִי שֶׁהוּא חֲפְשֵׁי מִן הַמְצוֹת, מִפְּנֵי שְׂלֵא יוֹכַל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעִבּוּדַת בּוֹרָאוֹ, אֶלֶּא בְּעִבּוּדַת אִשְׁתּוֹ.

לשון הקודש

כִּי זֶה שְׁאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה וְאִין לוֹ בְּתַחֲלָה בְּמָה שְׂיֻיבַל לְפָרְנָסָה, הֲרִי זֶה חֲפְשֵׁי מִן הַמְצוֹת, כַּמְתִּים הַנְּקָרָאִים חֲפְשֵׁים, שְׁנֵאמַר (תהלים פח) בַּמְתִּים חֲפְשֵׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חֲפְשֵׁי? לְפִי שֶׁהוּא חֲפְשֵׁי מִן הַמְצוֹת, מִפְּנֵי שְׂלֵא יוֹכַל לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעִבּוּדַת בּוֹרָאוֹ, אֶלֶּא בְּעִבּוּדַת אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח, (משלי כג) בְּחִכְמָה יבְנֶה בַּיִת – שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאִלּוּ הֵן: לְבָנוֹת בַּיִת מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַע בָּרֶם לְהִתְפָּרֵס בּוֹ, וְאַחַר כֵּן לְקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וְלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפָרְנָסָם בָּהֶם. וְלֹא כְדָרֶךְ הַשּׁוֹטִים, הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן נוֹטְעִים בָּרֶם, וְאַחַר כֵּן בּוֹנִים בַּיִת.